DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
19. februar 2004 *

I sag C-329/01,

angående en anmodning, som High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Det Forenede Kongerige), i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

The Queen, på begæring af **British Sugar plc**,

mod

Intervention Board for Agricultural Produce,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Kommissionens forordning (EØF) nr. 2670/81 af 14. september 1981 om gennemførelsesbestemmelser for produktion ud over kvoterne inden for sukkersektoren (EFT L 262, s. 14), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 158/96 af 30. januar

* Processprog: engelsk.

1996 (EFT L 24, s. 3), og vedrørende fortolkningen og gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 3719/88 af 16. november 1988 om fælles gennemførelsessbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfastsættelsesattester for landbrugsprodukter (EFT L 331, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1199/95 af 29. maj 1995 (EFT L 119, s. 4),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, som fungerende formand for Sjette Afdeling, og dommerne C. Gulmann, J.-P. Puissochet, F. Macken og N. Colneric (refererende dommer),

generaladvokat: C. Stix-Hackl
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— British Sugar plc ved T. Sharpe, QC, og barrister D. Jowell for solicitors A. Lidbetter og D. Green

— Det Forenede Kongeriges regering ved J.E. Collins, som befuldmægtiget, bistået af K. Parker, QC, og barrister R. Haynes

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Condou-Durande og K. Fitch, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 10. september 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 20. juli 2001, indgået til Domstolen den 4. september 2001, har High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), i medfør af artikel 234 EF forelagt syv præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Kommissionens forordning (EØF) nr. 2670/81 af 14. september 1981 om gennemførelsesbestemmelser for produktion ud over kvoterne inden for sukkersektoren (EFT L 262, s. 14), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 158/96 af 30. januar 1996 (EFT L 24, s. 3, herefter »forordning nr. 2670/81«), og vedrørende fortolkningen og gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 3719/88 af 16. november 1988 om fælles gennemførelsesbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfastsættelsesattester for landbrugsprodukter (EFT L 331, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1199/95 af 29. maj 1995 (EFT L 119, s. 4, herefter »forordning nr. 3719/88«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, der er anlagt af British Sugar plc (herefter »British Sugar«) mod Intervention Board for Agricultural Produce (herefter »IBAP«) til prøvelse af en afgørelse fra IBAP, hvorved British Sugar blev pålagt at betale et beløb i medfør af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2670/81 med den begrundelse, at virksomheden ikke havde ført bevis for eksporten af visse mængder sukker.

Relevante retsforskrifter

3 Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 af 30. juni 1981 om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 177, s. 4), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 3290/94 af 22. december 1994 (EFT L 349, s. 105, herefter »grundforordningen«), har inden for rammerne af den fælles markedsordning for sukker til formål at give de nødvendige garantier med hensyn til arbejde og levestandard over for producenter af basisprodukter, såsom sukkerroefabrikanterne i Det Europæiske Fællesskab, og at sikre forsyningerne med sukker til alle forbrugere til rimelige priser gennem en stabilisering af sukkermarkedet.

4 Med henblik herpå regulerer grundforordningen produktionen, importen og eksporten af sukker. Ordningens vigtigste kendetegn er beskrevet i denne doms præmis 5-8.

5 Grundforordningen definerer og fastsætter mængden af A- og B-produktionen. Det påhviler hver medlemsstat at fordele disse mængder af A- og B-produktionen mellem de sukkerproducenter, som er etableret på dens område. Hvert produktionsår (fra den 1.7. til den 30.6. i det efterfølgende år) tildeles

producenterne på bestemte betingelser en A- og en B-kvote. Sukker produceret i forbindelse med en A- og en B-kvote betegnes henholdsvis »A-sukker« og »B-sukker«. Sukker produceret ud over A- og B-kvoten betegnes »C-sukker«.

6 Ved grundforordningens artikel 13 fastsættes et system med obligatoriske import- og eksportlicenser, hvis udstedelse er betinget af, at der stilles en garanti, som skal sikre, at de import- eller eksportforretninger, til hvilke der er ansøgt om licens, finder sted. En eksportlicens til C-sukker er gyldig fra udstedelsesdatoen til udgangen af den tredje måned efter denne dato. Garantien fortabes helt eller delvis, såfremt import- eller eksportforretningen ikke eller kun delvis finder sted inden for eksportlicensens gyldighedsperiode.

7 C-sukker er hverken omfattet af prisstøtteordningen eller af ordningen med eksportrestitutioner. Det er heller ikke underlagt fastsatte roepriser eller produktionsstøtte. Bortset fra under de nedenfor anførte omstændigheder skal C-sukker afsættes uden for Fællesskabet ved salg på verdensmarkedet.

8 Grundforordningens artikel 26 har følgende ordlyd:

»1. Med forbehold af stk. 2 må C-sukker, der ikke overføres i henhold til artikel 27, og C-isoglucose og C-inulinsirup ikke afsættes på Fællesskabets interne marked, men skal udføres i uforandret stand inden den 1. januar efter udløbet af det pågældende produktionsår.

Artikel 8, 9, 17 og 20 gælder ikke for sådant sukker og artikel 9, 17 og 20 ikke for sådan isoglucose og inulinsirup.

2. Det kan undtagelsesvis bestemmes i det omfang, det er nødvendigt for at sikre stabile sukkerforsyninger i Fællesskabet, at artikel 20 finder anvendelse på C-sukker. I dette tilfælde bestemmes det samtidig, at hele den pågældende mængde C-sukker faktisk kan afsættes på det interne marked, uden at det i stk. 3 fastsatte beløb opkræves.

3. Gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel fastsættes efter fremgangsmåden i artikel 41.

De skal især indeholde regler om opkrævning af en afgift på det i stk. 1 omhandlede C-sukker, C-isoglucose og C-inulinsirup, hvis det ikke inden for en dato, der skal fastlægges nærmere, godtgøres, at C-sukkeret eller C-isoglucosen eller C-inulinsiruppen er udført i uforandret stand inden for den fastsatte frist.«

9 Forordning nr. 2670/81 fastsætter betingelserne for produktion, som overstiger sukkerkvoterne. I artikel 1 fastsættes følgende:

»1. Udførsel som omhandlet i artikel 26, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1785/81 anses for at have fundet sted, hvis

a) det kompetente organ i den medlemsstat, på hvis område fremstillingen har fundet sted, har modtaget det i artikel 2 nævnte bevis, uanset fra hvilken medlemsstat C-sukkeret, C-isoglucosen eller C-inulinsiruppen er blevet udført, hvilket i øvrigt ikke indskrænker anvendelsen af andre bestemmelser i denne forordning

b) den pågældende udførselsangivelse er blevet godkendt af den medlemsstat, fra hvilken udførslen har fundet sted, inden den 1. januar efter udløbet af det produktionsår, hvor C-sukkeret, C-isoglucosen eller C-inulinsiruppen er fremstillet

c) C-sukkeret, C-isoglucosen eller C-inulinsiruppen eller en tilsvarende mængde som omhandlet i artikel 2, stk. 3, har forladt Fællesskabets toldområde senest 60 dage efter den i litra b) nævnte 1. januar

d) produktet er blevet udført uden restitution eller afgift som hvidt sukker eller ikke-denatureret råsukker eller som sirup fremstillet på et produktionstrin, der ligger forud for fremstillingen af sukker i fast form, henhørende under KN-kode 1702 60 90 og 1702 90 99, som uforarbejdet isoglucose eller som uforarbejdet inulinsirup.

Bortset fra tilfælde af force majeure anses den pågældende mængde C-sukker, C-isoglucose eller C-inulinsirup for at være afsat på det indre marked, hvis ikke samtlige betingelser i første afsnit er opfyldt.

[...]«

10 Artikel 2, stk. 2, i forordning nr. 2670/81 bestemmer, at beviset i samme forordnings artikel 1 »føres ved fremlæggelse af

a) en eksportlicens, udstedt i overensstemmelse med artikel 3 i [Kommissionens] forordning (EØF) nr. 2630/81 [af 10. september 1981 om særlige gennem-

førelsesbestemmelser for ordningen med import- og eksportlicenser for sukker (EFT L 258, s. 16)] til den pågældende fabrikant af vedkommende organ i [...] nævnte medlemsstat

b) de i artikel 30 og 31 i forordning (EØF) nr. 3183/80 omhandlede dokumenter, der er nødvendige for at få sikkerheden frigivet

c) en erklæring fra fabrikanten, hvori han attesterer, at C-sukkeret, isoglucosen eller C-inulinsiruppen er fremstillet af ham«.

11 Artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2670/81 er affattet således:

»1. For de mængder, som efter artikel 1, stk. 1, afsættes på det interne marked, opkræver den pågældende medlemsstat for C-sukker pr. 100 kg hvidt sukker eller råsukker alt efter tilfældet [...] et beløb, der er lig med summen af:

— de højeste importbelastninger, der er gældende for det pågældende produkt i den periode, der omfatter det produktionsår, hvori det pågældende C-sukker [...] er fremstillet, og de seks måneder, der følger efter dette produktionsår,

og

— 1,21 ECU.«

12 I artikel 3, stk. 2 til forordning nr. 2670/81 fastsættes det, at den pågældende medlemsstat inden den 1. maj, som følger den 1. januar efter det produktionsår, hvori det omhandlede C-sukker er fremstillet, meddeler de fabrikanter, som er forpligtet til at betale det i stk. 1 omhandlede beløb, hvilket samlet beløb der skal betales.

13 De særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen med import- og eksportlicenser er fastlagt ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1464/95 af 27. juni 1995 om særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen med import- og eksportlicenser for sukkersektoren (EFT L 144, s. 14), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2136/95 af 7. september 1995 (EFT L 214, s. 19, herefter »forordning nr. 1464/95«), som erstatter forordning nr. 2630/81.

14 Artikel 4 i forordning nr. 1464/95 bestemmer:

»1. Når det drejer sig om C-sukker, C-isoglucose samt C-inulinsirup, der skal udføres i henhold til artikel 26, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1785/81, anføres mindst en af følgende angivelser i rubrik 20 i ansøgningen og i licensen:

[...]

— til udførsel i medfør af artikel 26, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1785/81

[...]

2. I rubrik 22 i licensen anføres mindst en af følgende angivelser:

[...]

— udføres uden restitution eller afgift [...] (den mængde, for hvilken denne licens er udstedt) kg

[...]

3. Stk. 1 finder ikke anvendelse på C-sukker, som i henhold til artikel 26, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1785/81 pålægges den i artikel 20 i nævnte forordning omhandlede eksportafgift.

4. Artikel 8, stk. 4, i forordning (EØF) nr. 3719/88 finder ikke anvendelse på eksportlicenser for C-sukker, C-isoglucose og C-inulinsirup.«

15 Artikel 5 i forordning nr. 1464/95 fastsætter følgende:

»Eksportlicens for C-sukker, C-isoglucose og C-inulinsirup kan først udstedes, når den pågældende fabrikant over for det kompetente organ har ført bevis for, at den mængde, for hvilken der er ansøgt om licens, eller en tilsvarende mængde, faktisk er produceret ud over den pågældende virksomheds A- og B-kvoter [...]«

16 Import- og eksportlicenserne for sukker er endvidere reguleret ved forordning nr. 3719/88, som har afløst Kommissionens forordning (EØF) nr. 3183/80 af 3. december 1980 om fælles gennemførelsesbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfastsættelsesattester for landbrugsvarer (EFT L 338, s. 1), som er nævnt i artikel 2, stk. 2, litra b) i forordning nr. 2670/81. Artikel 8, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 3719/88 har følgende ordlyd:

»Import- eller eksportlicensen berettiger og forpligter til ved anvendelsen af licensen inden for dens gyldighedsperiode undtagen i tilfælde af force majeure at indføre henholdsvis udføre den angivne mængde af det pågældende produkt [...]«

17 I henhold til artikel 8, stk. 1, andet afsnit, i forordning nr. 3719/88 er de i dette stykke omhandlede forpligtelser primære krav efter artikel 20 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2220/85 af 22. juli 1985 om fælles gennemførelsesbestemmelser for ordningen for sikkerhedsstillelse for landbrugsprodukter (EFT L 205, s. 5), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 3403/93 af 10. december 1993 (EFT L 310, s. 4).

18 Artikel 10 i forordning nr. 3719/88 har følgende ordlyd:

»Partiallicenser har for de mængder, for hvilke de er udstedt, samme retlige virkninger som de licenser, på grundlag af hvilke de er udstedt.«

19 Samme forordnings artikel 20 bestemmer:

»1. Efter anmodning fra licensindehaveren eller den, licensen er overdraget til, og efter fremlæggelse af eksemplar nr. 1 af licensen kan medlemsstaternes kompetente myndigheder udstede en eller flere partiallicenser.

[...]

Den myndighed, der udsteder partiallicensen, afskriver på licenseksemplar nr. 1 den mængde, for hvilken partiallicensen er udstedt, forhøjet med tolerancen. Ud for den i licenseksemplar nr. 1 afskrevne mængde anføres bemærkningen »Partiallicens«.

2. Der kan på grundlag af en partiallicens ikke udstedes nogen anden partiallicens.

[...]«

20 Artikel 21, stk. 1, i forordning nr. 3719/88 bestemmer:

»Med henblik på bestemmelse af gyldighedsperioden anses licensen som udstedt den dag, licensansøgningen er indleveret, idet denne dag medtages ved beregningen af licensens udløbsdato.«

21 Forordningens artikel 22, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Licenseksemplar nr. 1 fremlægges:

[...]

b) når det drejer sig om en eksportlicens eller en attest med forudfastsættelse af restitution, for det toldsted, der antager angivelsen vedrørende:

— udførsel til lande uden for Fællesskabet

[...]«

22 I forordningens artikel 24 fastsættes følgende:

»1. Der må ikke foretages ændringer i angivelserne i licenserne og i partiallicenserne efter deres udstedelse.

2. Opstår der tvivl angående rigtigheden af angivelserne i licensen eller partiallicensen, tilbagesendes licensen eller partiallicensen til den myndighed, der har udstedt licensen, på foranledning af den pågældende eller af det kompetente tjenestested i den pågældende medlemsstat.

Finder den myndighed, der har udstedt licensen, at betingelserne for en rettelse er til stede, inddrager den partiallicensen eller licensen såvel som tidligere udstedte partiallicenser og udsteder snarest enten en rettet partiallicens eller en rettet licens og tilhørende rettede partiallicenser. Til disse nye dokumenter, som på hvert eksemplar påtegnes »licens rettet den [...]« eller »partiallicens rettet den [...]«, overføres eventuelle tidligere afskrivninger.

Anser den udstedende myndighed ikke en rettelse af licensen eller partiallicensen for nødvendig, anfører den på dokumentet »kontrolleret den [...] i henhold til artikel 24 i forordning (EØF) nr. 3719/88« og anbringer sit stempel.«

23 Betragtning 17 til forordning nr. 3719/88 har følgende ordlyd:

»Der må af forvaltningsmæssige grunde ikke foretages ændringer i licenserne eller i partiallicenserne efter deres udstedelse; opstår der tvivl i forbindelse med en fejl, der må tilskrives den udstedende myndighed, eller med indlysende unøjagtigheder,

og som vedrører angivelserne i licensen eller partiallicensen, bør der dog indføres en fremgangsmåde til inddragelse af licenserne eller partiallicenserne med de fejlagtige angivelser og til udstedelse af rettede eksemplarer.«

24 Artikel 30 og 31 i forordning nr. 3719/88 bestemmer følgende:

»*Artikel 30*

1. Opfyldelsen af et primært krav skal dokumenteres ved følgende bevis:

[...]

b) ved udførsel bevis for, at den i artikel 22, stk. 1, litra b), omhandlede angivelse vedrørende det pågældende produkt er antaget; endvidere

ii) når det drejer sig om udførsel fra Fællesskabets toldområde eller leverancer ligestillet med udførsel efter artikel 34 i forordning (EØF) nr. 3665/87, bevis for, at produktet inden 60 dage regnet fra dagen for antagelsen af udførselsangivelsen, medmindre force majeure har forhin-

dret det, har nået sin destination i tilfælde af leverancer ligestillet med udførsel og i andre tilfælde har forladt Fællesskabets toldområde [...]

[...]

Artikel 31

1. De i artikel 30 foreskrevne beviser føres efter nedenstående regler:

[...]

b) i de i artikel 30, stk. 1, litra b), og stk. 2, nævnte tilfælde føres beviset bortset fra tilfælde omfattet af stk. 2 ved fremlæggelse af licensens eksemplar nr. 1 og i givet fald partiallicensens eller partiallicensernes eksemplar nr. 1, påtegnet i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 22 eller 23.

2. Ved udførsel til lande uden for Fællesskabet eller ved levering til en destination som omhandlet i artikel 34 i forordning (EØF) nr. 3665/87 eller anvendelse af den i artikel 38 i samme forordning omhandlede procedure kræves desuden fremlæggelse af et supplerende bevis.

Det supplerende bevis:

a) overlades det til den pågældende medlemsstat at vælge, når følgende finder sted i den pågældende medlemsstat:

i) licensen udstedes

ii) angivelsen, som omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra b), er antaget, og

iii) produktet

— forlader Fællesskabets toldområde [...]

[...]

[...]«

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

25 Den 7. august 1997 ansøgte British Sugar hos IBAP om en eksportlicens for 20 mio. kg (angivet i såvel tal som i bogstaver) C-sukker. Den 8. august 1997 udstedte IBAP eksportlicens nr. 3SG00070 vedrørende 20 000 tons C-sukker (»hovedlicensen«), som var gyldig til og med den 30. november 1997, og sikkerhedsstillelsen for udførsel af nævnte mængde var angivet til 43 249,74 GBP. Samme dag udstedte IBAP efter anmodning fra British Sugar den første partiallicens direkte til dennes befragter, Oughtred & Harrison (»O & H«).

Det første omtvistede parti

26 Den 8. august 1997 (der var datoen for udstedelsen af hovedlicensen og den første partiallicens på grundlag heraf) indgav British Sugar fire særskilte ansøgninger om partiallicens (partiallicens 2-5) på grundlag af hovedlicensen. Proformaansøgningen om den tredje partiallicens indeholdt, ligesom ansøgningen om den første partiallicens og i overensstemmelse med den praksis, som British Sugar ofte benyttede, en anmodning om, at partiallicensen direkte blev sendt til O & H.

27 Ansøgningen om den tredje partiallicens på grundlag af hovedlicensen angav under »Ønsket tonnage«, »2 900« i tal og derunder »To tusinde ni hundrede kilogram« i bogstaver. British Sugar gør gældende, at ansøgningen om den tredje partiallicens indeholdt en fejl, idet selskabet i virkeligheden ønskede at ansøge om partiallicens for 2 900 tons sukker og ikke 2 900 kilogram. Imidlertid bogførte British Sugar en eksport på 2,9 tons, hvorefter selskabet tog skridt til at ansøge om partiallicenser på grundlag heraf.

28 Den 11. august 1997 udstedte IBAP en partiallicens for 2,9 tons, og en afskrivning med 2,9 tons blev foretaget af IBAP på den hovedlicens, IBAP lå inde med. Som ønsket blev partiallicensen direkte tilstillet O & H. British Sugar gør gældende, at selskabet ikke fik partiallicensen at se. Hovedlicensen hos IBAP så British Sugar heller ikke på noget tidspunkt under sagen.

29 IBAP er ikke i stand til at fastslå, hvornår de tilhørende eksportblanketter (C88-toldblanketterne) blev udfyldt, men IBAP har gjort gældende, at C88-toldblanketter blev skrevet af O & H på grundlag af en proforma-C88-blanket, som British Sugar havde fremlagt. I overensstemmelse med denne blanket angav den udfyldte C88-blanket 2 900 kg til eksport i rubrik 38, som blev rettet af O & H til »2 900 000 kg«. Endvidere beskrev O & H partierne som 58 000 gange 50 kg (dvs. 2 900 tons) med en angiven værdi af 551 493 GBP. I rubrik 47, der skal indeholde de vigtigste oplysninger om mængder, er i kolonnen under overskriften »mængde netto« anført 2 900, mens kolonnen under overskriften »enhed« ikke er udfyldt. I den kolonne, der har overskriften »eksportlicens«, var dog angivet licensnummer 3SG00070/03, der var udstedt for en mængde på 2 900 kg.

30 Den 14. august 1997 indgav O & H C88-toldblanketten og partiallicensen til HM Customs & Excise (»toldvæsenet«) som bilag til en skrivelse, hvori der ansøgtes om tilladelse til at laste 3 000 tons sukker. Skrivelsen indeholdt en anmodning til toldvæsenet om at afstemple skrivelsen som bevis for, at tilladelsen til at laste varen var givet. Skrivelsen blev afstemplet af toldvæsenet og var forsynet med datoangivelsen den 14. august 1997. C88-toldblanketten angav datoen den 22. august 1997 som datoen for udførsel af varen fra Det Forenede Kongerige, selv om blanketten var blevet godkendt af toldvæsenet den 29. august 1997 efter en for sen fremlæggelse af en meddelelse om afslutning af lastning på nævnte dato. Det er uomtvistet, at toldvæsenet påtegnede C88-blanketten på datoen for

modtagelsen og afstemplede for en tildelt mængde på »to millioner ni hundrede tusind kilo«. IBAP er ikke i stand til at bekræfte, hvornår den håndskrevne tilføjelse til rubrik 38 i C88-blanketten blev gjort, men har anført, at ifølge British Sugars forklaring foretog O & H denne ændring, idet man dér var klar over, at virksomheden agtede at udføre 2 900 000 kg C-sukker.

31 Den 22. august 1997 blev de 2 900 tons sukker afskibet til et bestemmelsessted uden for Den Europæiske Union.

32 Den 29. august 1997 afskrev toldvæsenet partiallicensen med »2 900 T« og »to millioner ni hundrede tusind kilo« (dvs. 2 900 tons) ved afstempling og underskrivelse på licensen. Skibet var faktisk afsejlet den 22. august, men beviset for afsejling blev først fremlagt den 29. august 2000, hvilket forklarer forsinkelsen med afskrivning til trods for den tidsmæssigt tidligere modtagelse af tolderklæringen og partiallicensen.

33 C88-blanketten fik toldvæsenets påtegning ved afstempling øverst til højre på blanketten og i rubrik 38 med overskriften »mængde netto (kg)«, der indeholdt angivelsen »2 900 000«. Toldvæsenet påtegnede den åbnede blanket med afstempling midt på højre side og nederst til højre og afkrydsede rubrik A1, der indeholder angivelsen »det bekræftes, at varerne har forladt Det Forenede Kongerige [...] og er [...] eksporteret til et ikke-medlemsland«.

34 IBAP modtog vedkommende licens den 15. september 1997.

35 Efter en senere klareringskontrol med de pågældende udførselsdokumenter, der indledtes samme dag, måtte IBAP fastslå, både at C88-toldblanketten og muligvis licensen var blevet tildelt efter afskibning af varen, og at den i rubrik 38 i blanketten angivne nettomængde ikke stemte overens med mængden ifølge rubrik 17 og 18 i partiallicensen på grundlag af hovedlicensen. Ved forskellige skrivelser til British Sugar afsendt mellem den 9. og den 15. oktober 1997 henledte IBAP opmærksomheden på dette forhold.

36 Den 9. oktober 1997 var der 29,525 tons tilbage, som ikke var anvendt i henhold til hovedlicensen. Den 16. oktober 1997 blev denne mængde eksporteret i henhold til licensen.

37 Ved skrivelse af 20. april 1998 fremsatte British Sugar en formel anmodning til IBAP om at udøve sin ret til at foretage rettelse i henhold til artikel 24 i forordning nr. 3719/88 for at »afhjælpe situationen og fjerne fejlene«. IBAP's opfattelse var, at man ikke havde andet valg end at afslå enhver ændring af hovedlicensen eller en af partiallicenserne.

Det andet omtvistede parti

38 Af punkt 33-35 i forelæggelseskendelsens bilag fremgår følgende:

»Efter den tredje partiallicens udstedtes 57 andre partiallicenser på grundlag af hovedlicensen, og herved udtømtes den deri anførte mængde. Den 11. september 1997 fik British Sugar en partiallicens for 298,2 tons (den 46. partiallicens med

den mængde, som British Sugar havde ansøgt om). Selv om et parti på 140 tons på grundlag af denne partiallicens blev sendt den 10. oktober 1997 (dvs. før hovedlicensens og partiallicensens sidste gyldighedsdag), blev et andet parti på 158,2 tons ikke udført før den 3. december 1997 (dvs. tre dage efter hovedlicensens og partiallicensens sidste gyldighedsdag).

Toldvæsenet tildelte på vegne af IBAP partiallicensen med »158,2 T« og »et hundrede og otteoghalvtreds tusind og tohundrede kilogram« (dvs. 158,2 tons) ved afstempling og underskrivelse af licensen.

En C88-toldblanket for denne ladning på 298,2 tons blev påtegnet af toldvæsenet ved afstempling øverst til højre på siden og inde i blanketten på midten og nederst til højre på højre side. Toldvæsenet afkrydsede også rubrik A1, hvori det anføres: »Det bekræftes, at varerne har forladt Det Forenede Kongerige [...] og er [...] eksporteret til et ikke-medlemsland.««

39 Efter modtagelsen af en C88-toldblanket vedrørende udførsel af 9. december 1997 modtog IBAP erklæringen den 11. og 12. december og bemærkede, at 158,2 tons C-sukker var blevet udført den 3. december 1997 i henhold til den 46. partiallicens, efter at hovedlicensen og den deraf afhængige partiallicens var udløbet. British Sugar fik kort efter skriftlig besked om denne fejl.

Opkrævning af det i henhold til forordning nr. 2670/81's artikel 3, stk. 1, skyldige beløb

40 IBAP fandt, at den var nødt til at afkræve British Sugar et beløb i henhold til artikel 3 i forordning nr. 2670/81 for undladelse af at fremlægge det krævede

bevis for eksport af varen, dvs. en gyldig licens for hele den udførte mængde for så vidt angår udførsler i henhold til både den 3. og den 46. partiallicens.

41 Den 30. april 1998 opkrævede IBAP et beløb, der var beregnet i henhold til nævnte forordnings artikel 3, stk. 1. Dette beløb vedrører 3 055,3 tons, dvs. hovedelementet i hovedsagen (2 897,1 tons, dvs. 2 900 minus 2,9), hvortil skal lægges det andet element (158,2 tons). Beløbet var på 1 455 520,49 GBP. Opkrævningen af dette beløb er baseret på den konstatering, at British Sugar ikke havde opfyldt betingelserne i artikel 2, stk. 2, i forordning nr. 2670/81.

42 Påkravet vedrørende beløbet blev sendt til British Sugar den 30. april 1998. Det er IBAP's beslutning af 23. december 1999 om at iværksætte inddrivelsen af dette beløb, som er genstand for hovedsagen.

43 Under disse omstændigheder har High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen nedenstående syv præjudicielle spørgsmål:

»1) Kan det antages, at det bevis, der stilles krav om i artikel 2, stk. 2, litra a), i forordning nr. 2670/81, i tilfælde, hvor

a) en handlende har udført en mængde C-sukker, der overstiger den mængde, som der var opnået tilladelse til at udføre ifølge vedkommende licens, og/eller

b) en handlende har udført C-sukker efter udløbet af gyldighedsperioden for den licens, ved hvilken der gives tilladelse til nævnte udførsel, og

c) selv om det omhandlede C-sukker faktisk har forladt Fællesskabets toldområde

er blevet ført for så vidt angår denne eksportforretning eller for den del af den pågældende eksportforretning, som ikke var omfattet af en gyldig licens?

2) Skal det første spørgsmål under de under 1(a) anførte omstændigheder besvares anderledes, såfremt:

a) en handlende til toldvæsenet har indgivet en C88-toldblanket, der er ændret i hånden, således at den viser, hvilken mængde, der faktisk er udført, og

b) toldmyndigheden har godkendt den pågældende partiallicens med den handlendes angivelse af den mængde, der faktisk er udført?

3) Skal det første spørgsmål besvares anderledes, såfremt følgende omstændigheder lægges til grund:

a) Den handlende ønskede at ansøge om en partiallicens for 2 900 tons.

b) På grund af en fejl fra den handlendes side blev der udstedt partiallicens for 2,9 tons, og disse 2,9 tons blev registreret både i IBAP's og den handlendes opgørelser.

c) Partiallicensen blev på vegne af den handlende ændret af den handlendes toldagent netop for at angive, at den handlende agtede at udføre 2 900 tons.

d) Partiallicensen blev efterfølgende påtegnet af toldvæsenet til bekræftelse af udførsel af 2 900 tons sukker.

e) Sukkeret var omhandlet i en C88-toldblanket vedrørende udførsel af 2 900 tons, der efterfølgende blev tildelt og godkendt af toldvæsenet.

f) Der blev faktisk eksporteret 2 900 tons sukker.

g) Der blev efterfølgende ansøgt om partiallicenser, og disse blev tilkendt med udgangspunkt i, at der tidligere kun var givet tilladelse til udførsel af 2 900 tons.

h) Alle senere partiallicenser tilkendtes og påtegnedes forskriftsmæssigt, og alle de således opgjorte sukkermængder blev faktisk udført

i) Slutresultatet var, at 2 897,1 tons sukker mere end den mængde, der var blevet tilladt i den oprindelige licens, blev udført?

4) Kan den kompetente myndighed i henhold til artikel 24 i forordning nr. 3719/88 trække partiallicensen eller licensen eller attesten og eventuelle tidligere udstedte partiallicenser tilbage og anmode den kompetente myndighed om straks at udstede en rettet licens eller partiallicens eller tillæg dertil, når:

a) selve licensen eller partiallicensen ikke udviser nogen tydelig eller åbenbar fejl, og der ikke har foreligget nogen fejl fra den udstedende parts side, og/ eller

b) rettelsen ønskes, efter at den omhandlede partiallicens' eller hovedlicens' gyldighedsperiode er udløbet?

c) Skal det sidst angivne spørgsmål besvares på en anden måde, såfremt den handlende har ønsket at ansøge om en partiallicens (på grundlag af en allerede udstedt licens) for en større mængde end den mængde, han har anmeldt?

5) Såfremt de ovenfor gengivne spørgsmål skal besvares benægtende, spørges det, om artikel 24 i Kommissionens forordning nr. 3719/88 er i strid med fællesskabsrettens grundsætninger om proportionalitet og/eller lighed, for så

vidt som den omstændighed, at ingen myndighed er beføjet til at ændre hovedlicensen, partiallicensen eller tillæg hertil under omstændigheder som de ovenfor nævnte medfører, at der pålægges en bod i henhold til artikel 3 i Kommissionens forordning nr. 2670/81?

6) a) Er de nationale domstole og/eller den kompetente nationale myndighed beføjet til at ændre (nedsætte) størrelsen af den bod, der skal pålægges i henhold til artikel 3 i Kommissionens forordning nr. 2670/81?

b) Foreligger der i bekræftende fald elementer i denne sag, der efter Domstolens opfattelse har betydning for udøvelsen af en sådan beføjelse?

7) Opkræves under omstændigheder som de i punkt 33-35 [i forelæggelseskendelsen anførte, som er gengivet i præmis 38 ovenfor] en bod i henhold til artikel 3 i forordning nr. 2670/81 på passende måde?«

De tre første spørgsmål

44 De tre første spørgsmål, som behandles samlet, vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 2, litra a), i forordning nr. 2670/81.

45 Ifølge denne bestemmelse føres det i samme forordnings artikel 1 omhandlede bevis ved fremlæggelse af en eksportlicens, udstedt i overensstemmelse med artikel 3 i forordning nr. 2630/81 — som er blevet erstattet af artikel 4 i forordning nr. 1464/95 — til den pågældende fabrikant af vedkommende organ i den i stk. 1 nævnte medlemsstat.

46 I præmis 43 i dom af 29. januar 1998 (sag C-161/96, Südzucker, Sml. I, s. 281) har Domstolen udtalt, at Kommissionen, på trods af at den omhandlede mængde sukker havde forladt Fællesskabets toldområde, med føje kunne antage, at fremlæggelse af eksportlicensen med de krævede afskrivnings- og påtegningsanmærkninger er nødvendig for at sikre overholdelsen af kravene vedrørende eksport af C-sukker. I dommens præmis 34 fastslog Domstolen, at forpligtelsen til ved fremlæggelse af en sådan licens at føre bevis for, at disse krav er overholdt, er nødvendig for den rette funktion af kvoteordningen.

47 Af niende betragtning til grundforordningen fremgår det, at de kompetente myndigheder må have mulighed for til stadighed at følge bevægelserne i samhandelen med tredjelande for at kunne bedømme dennes udvikling og i givet fald anvende de i forordningen hjemlede foranstaltninger. Adgangen til at udstede eksportlicenser blev fastsat med henblik herpå.

48 Eksportlicenserne for C-sukker har således ikke kun til formål at bevise mængden, som er udført, og datoen herfor. Licensen har også til formål mængdemæssigt og tidsmæssigt at regulere eksporten af C-sukker for at undgå uønskede indvirkninger på den fælles markedsordning for sukker.

49 Det følger af ovenstående, at beviset i henhold til artikel 2, stk. 2, litra a), i forordning nr. 2670/81 for at en mængde C-sukker reelt er blevet eksporteret,

ikke er ført, når denne mængde overstiger den samlede mængde, som er anført på eksportlicensen, eller når udførslen foretages efter udløbet af licensens gyldighedsperiode. Den omstændighed, at det i hovedsagen omhandlede C-sukker faktisk forlod Fællesskabets toldområde, er herved uden betydning.

50 For så vidt angår den i andet spørgsmål nævnte situation, hvor toldmyndigheden har påtegnet den pågældende partiallicens ud fra fabrikantens toldangivelse på en rettet blanket, som angiver den faktiske udførte mængde, er det tilstrækkeligt at bemærke, at disse myndigheder ikke handler som lovlig repræsentant for IBAP. Den omstændighed, at den reelt udførte mængde afskrives og påtegnes partiallicensen, ændrer under alle omstændigheder ikke ved, at fabrikanten har pligt til at fremvise en gyldig partiallicens for den reelt eksporterede mængde.

51 De i det tredje spørgsmål fremførte omstændigheder, som omhandler dels den i andet spørgsmål nævnte situation i detaljer, dels det forhold, at en handlendes fejl ikke er blevet rettet på tidspunktet for ansøgningerne om partiallicenser og konsekvenserne heraf, kan heller ikke føre til en anderledes besvarelse af det første spørgsmål.

52 De tre første spørgsmål skal derfor besvares med, at beviset i henhold til artikel 2, stk. 2, litra a), i forordning nr. 2670/81 for, at en mængde C-sukker reelt er blevet eksporteret, ikke er ført, når denne mængde overstiger den samlede mængde, som er anført på eksportlicensen, eller når udførslen foretages efter udløbet af licensens gyldighedsperiode. Den omstændighed, at det omhandlede C-sukker faktisk har forladt Fællesskabets toldområde, er herved uden betydning. Det forholder sig på samme måde, når toldmyndigheden har påtegnet en partiallicens, som angår en anmodet mængde, men som ikke afspejler fabrikantens egentlige vilje med hensyn til en toldangivelse på en rettet blanket, som angiver den faktisk udførte mængde.

Det fjerde spørgsmål

53 En rettelse i medfør af artikel 24, stk. 2, i forordning nr. 3719/88 forudsætter, at angivelserne i eksportlicensen eller partiallicensen er urigtige.

54 Der foreligger ikke en urigtighed i denne bestemmelses forstand, når den tonnage, som fremgår af ansøgningen om en partiallicens, er korrekt gengivet på partiallicensen.

55 Denne konstatering gælder uafhængigt af, om angivelsen på ansøgningen afspejler ansøgerens egentlige vilje. Artikel 24, stk. 2, i forordning nr. 3719/88 vedrører ikke rettelse af ansøgninger om eksportlicenser eller partiallicenser. Uden en ansøgning herom fra ansøgeren har den udstedende myndighed desuden end ikke ret til at udstede en partiallicens på mængde, som overstiger den tonnage, der udtrykkeligt er blevet ansøgt om.

56 Det følger heraf, at det fjerde spørgsmål skal besvares med, at artikel 24 i forordning nr. 3719/88 skal fortolkes således, at den ikke tillader, at den kompetente myndighed foretager en rettelse af den på en eksportlicens eller partiallicens angivne tonnage, når disse dokumenter ikke indeholder urigtige oplysninger med hensyn til angivelserne heri.

57 Da der under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende ikke foreligger urigtigheder i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 24 i forordning nr. 3719/88, er det ufornødent at besvare spørgsmålet vedrørende retmæssigheden af rettelser, der er foretaget efter udløbet af eksportlicensens gyldighedsperiode.

Det femte spørgsmål

58 Det følger af fast retspraksis, at det ved fastlæggelsen af, om en fællesskabsretlig bestemmelse overholder proportionalitetsprincippet, skal efterprøves, om de foranstaltninger, som den iværksætter, er egnede til at nå det tilsigtede mål, og at de ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det (jf. bl.a. dom af 9.11.1995, sag C-426/93, Tyskland mod Rådet, Sml. I, s. 3723, præmis 42, og af 10.12.2002, sag C-491/01, British American Tobacco (Investments) og Imperial Tobacco, Sml. I, s. 11453, præmis 122).

59 Det kan ikke gøres gældende, at bestemmelser, som ikke i sig selv medfører en indgriben i beskyttede rettigheder, kan udgøre en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

60 Artikel 24, stk. 2, i forordning nr. 3719/88 tilsigter — som det også fremgår af betragtning 17 til forordningen — udelukkende at gøre det muligt at rette fejl, der må tilskrives den udstedende myndighed, eller indlysende unøjagtigheder. Denne bestemmelse indebærer intet indgreb i fabrikanters rettigheder og kan følgelig ikke udgøre en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

61 For så vidt angår lighedsprincippet skal det fastslås, at British Sugar ikke har fremført argumenter, som kan godtgøre, at artikel 24, stk. 2, i forordning nr. 3719/88 er ugyldig på grund af en tilsidesættelse af dette princip.

62 Det skal tilføjes, at når en partiallicens — på grund af en fejl i en ansøgning om partiallicens på grundlag af en eksportlicens, som kan tilregnes ansøgeren —

udstedes for en mængde, som er for lav i forhold til ansøgerens vilje, er forordningen ikke til hinder for, at fabrikanten undgår, at der opkræves et beløb i medfør af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2670/81, ved at ansøge om en yderligere partiallicens for den resterende mængde, inden den reelt ønskede mængde varer eksporteres.

63 I lyset af ovenstående skal det femte spørgsmål besvares med, at gennemgangen af artikel 24 i forordning nr. 3719/88 intet har frembragt, der kan rejse tvivl om forordningens gyldighed.

Det sjette spørgsmål

64 Intet i ordlyden af artikel 3 i forordning nr. 2670/81 antyder, at de kompetente myndigheder har kompetence til at ændre det omhandlede beløb.

65 British Sugar har dog gjort gældende, at såfremt en kvalificeret fejl kan tilregnes IBAP, følger det af fællesskabsretten, at IBAP ikke blot har mulighed for at tilpasse sanktionen, men er forpligtet hertil.

66 Det er ikke nødvendigt at tage stilling til, om denne fortolkning kan lægges til grund. I hovedsagen er der ikke fremført argumenter, hvoraf det kan udledes, at IBAP har begået fejl. Det eneste argument angående en af IBAP angiveligt begået

fejl vedrører den afvisning af at rette de omhandlede partiallicensenser, hvilket, som det fremgår af denne doms præmis 53-56, ikke kan foreholdes IBAP.

67 Følgelig skal det sjette spørgsmåls første led besvares med, at under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, har hverken de nationale domstole eller den kompetente myndighed diskretionær beføjelse til at nedsætte det beløb, som skal opkræves i medfør af artikel 3 i forordning nr. 2670/81.

68 Henset til dette svar er det ufornødent at besvare dette spørgsmåls andet led.

Det syvende spørgsmål

69 Med det syvende spørgsmål spørger den forelæggende ret nærmere bestemt, om en bod i henhold til artikel 3 i forordning nr. 2670/81 under omstændigheder som de i forelæggelseskendelsens præmis 33-35 beskrevne omstændigheder (som er gengivet i denne doms præmis 38) var opkrævet på passende måde.

70 Det bemærkes, at den i artikel 234 EF fastlagte procedure er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner.

71 Domstolen har ikke kompetence til at tage stilling til faktiske omstændigheder i hovedsagen eller til at anvende de fællesskabsbestemmelser, den har fortolket, på

nationale foranstaltninger eller situationer, da dette alene tilkommer den nationale ret (jf. dom af 5.10.1999, forenede sager C-175/98 og C-177/98, Lirussi og Bizzaro, Sml. I, s. 6881, præmis 37 og 38).

72 Med henblik på at give den forelæggende ret et anvendeligt svar skal det dog fastslås, at forordning nr. 2670/81 ikke tillader, at en fabrikant eksporterer C-sukker efter den hertil hørende eksportlicens udløb. Afskrivningen af de udførte mængder på partiallicensen og toldmyndighedernes påtegninger på en C88-toldblanket vedrørende den omhandlede udførsel kan ikke ændre denne konklusion, idet disse foranstaltninger ikke medfører en forlængelse af ekportlicensens gyldighed.

73 Det syvende spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 3 i forordning nr. 2670/81 skal fortolkes således, at den finder anvendelse, hvis udførslen af C-sukker foretages efter den tilhørende eksportlicens' udløb.

Sagens omkostninger

74 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongerige og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), ved kendelse af 20. juli 2001, for ret:

1) Beviset i henhold til artikel 2, stk. 2, litra a), i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2670/81 af 14. september 1981 om gennemførelsesbestemmelser for produktion ud over kvoterne inden for sukkersektoren, som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 158/96 af 30. januar 1996, for at en mængde C-sukker reelt er blevet eksporteret, er ikke ført, når denne mængde overstiger den samlede mængde, som er anført på eksportlicensen, eller når udførslen foretages efter udløbet af licensens gyldighedsperiode. Den omstændighed, at det omhandlede C-sukker faktisk har forladt Fællesskabets toldområde, er herved uden betydning. Det forholder sig på samme måde, når toldmyndigheden har påtegnet en partiallicens, som angår en anmodet mængde, men som ikke afspejler fabrikantens egentlige vilje med hensyn til en toldangivelse på en rettet blanket, som angiver den faktisk udførte mængde.

2) Artikel 24 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3719/88 af 16. november 1988 om fælles gennemførelsesbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfastsættelsesattester for landbrugsprodukter, som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1199/95 af 29. maj 1995, skal fortolkes således, at den ikke tillader, at den kompetente myndighed foretager en

rettelse af den på en eksportlicens eller partiallicens angivne tonnage, når disse dokumenter ikke indeholder urigtige oplysninger med hensyn til angivelserne heri.

3) Gennemgangen af artikel 24 i forordning nr. 3719/88, som ændret ved forordning nr. 1199/95, har intet frembragt, der kan rejse tvivl om forordningens gyldighed.

4) Under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, har hverken de nationale domstole eller den kompetente myndighed diskretionær beføjelse til at nedsætte det beløb, som skal opkræves i medfør af artikel 3 i forordning nr. 2670/81, som ændret ved forordning nr. 158/96.

5) Artikel 3 i forordning nr. 2670/81, med senere ændringer, skal fortolkes således, at den finder anvendelse, hvis udførslen af C-sukker foretages efter den tilhørende eksportlicens' udløb.

Skouris Gulmann Puissochet

Macken Colneric

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 19. februar 2004.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Præsident